IPOSTAZE ALE ORALITĂȚII ÎN CONSTRUCȚIA TITLULUI JURNALISTIC

ADRIANA DĂNILĂ
Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir", Bucureşti

1. Preliminarii

Lucrarea de față își propune să identifice și să analizeze principalele *mărci ale oralității utilizate în construcția titlului jurnalistic* și să precizeze funcția lor în comunicarea de presă germană și română din România.

Se pleacă de la constatarea prezenței la nivelul titlului jurnalistic a unor elemente specifice comunicării orale; aceste mărci pot reflecta trăsături inerente canalului oral (accidente fonetice), fenomene morfo-sintactice (perifraze verbale, analitism, repetiții, elipse, anacolut, mărci dialogale), lexic specific oralității colocviale sau trăsături asociate oralității din rațiuni sociolingvistice (elemente aparținând unor varietăți diastratice ale românei și germanei nonculte – limbaj popular, familiar, argotic). Cercetarea are ca punct de plecare următoarele ipoteze: stabilirea unei *diferențe* fundamentale (cantitative) în ceea ce privește prezența elementelor de oralitate în titlul jurnalistic între *epoca pre- și posttotalitară*; existența unei *diferențe* (cantitative și calitative), *tipologic relevante*, în ceea ce privește prezența elementelor de oralitate în titlul jurnalistic între *textele redactate în germană,* respectiv în *română*.

Câmpul investigațiilor noastre îl reprezintă un material selectiv, extras din *Neuer Weg (NW) / Scânteia* (perioada 1948-1989) respectiv *Allgemeine Deutsche Zeitung (ADZ) / Adevărul* (perioada 1990-2008). *Cadrul teoretic* al discuției este cantonat în perimetrul *teoriei comunicării* reunind viziunea integratoare a mai multor direcții de cercetare asupra enunțului, și anume: *analiza dialogului, analiza conversației, analiza discursului.*

2. Considerații teoretice și metodologice

Din perspectiva parametrului denumit, în mod curent, *canalul de comunicare* sunt abordate, de obicei, variantele corespunzătoare comunicării *orale* și *scrise*[1].

Se consideră, de obicei, *fapte de oralitate* elemente lingvistice a căror utilizare este indisolubil legată de modalitatea orală de derulare a comunicării și *fapte de limbă scrisă* elemente lingvistice selectate și folosite în funcție de modalitatea scrisă de desfășurare a comunicării.

[1] Pentru tratarea acestui subiect, vezi, între altele: Bochman, K., Dumbravă, V. (2002), Cazacu 1964, Dascălu Jinga, Pop (2003), Ghiga (1999), Ionescu-Ruxăndoiu (2003), Manu-Magda (2003), Pop (1985), Sabatini (1982), Vulpe (1989), Zafiu (2001), Zafiu (2002).

BDD-V1141 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:24 UTC)

Indicii prin care se generează efectul de oralitate pot fi plasați pe cinci paliere lingvistice: *pragmatic-discursiv, fonetic, morfologic, sintactic* și *lexical*. În lucrarea de față vor fi abordați numai indicii pragmatici-discursivi prezenți la nivelul titlului jurnalistic.

Din perspectivă pragmatic-discursivă, textul oral se caracterizează prin prezența unui set de *indici care imprimă mesajului un efect dialogal*, propriu variantei orale a comunicării. Este vorba de:

- *mărcile cu funcție fatică și conativă* (fatismele; alocutivele – vocativul, adresarea pronominală, termenii de interpelare, verbul la imperativ);
- *modalitățile de atenuare, de exprimare a vagului și impreciziei*, situate în aria popular-familiară;
- *evidențialele* (elemente lingvistice care semnalează în discurs sursele cunoașterii);
- *elementele afective* care conferă mesajului un grad sporit de subiectivitate.

3. „Oralitatea" presei scrise actuale

Cercetarea de față pleacă de la constatarea privind modificarea *poziției în limba actuală* a unui număr relativ mare de elemente lingvistice din categoria *faptelor de limbă vorbită*, determinată de *creșterea ponderii elementelor comunicării orale* în contexte comunicative formale (vezi cazul *presei scrise*).

În analiză s-au avut în vedere particularitățile limbii vorbite[1] impuse de modalitatea orală de construcție a mesajului, concretizate în plan discursiv printr-un întreg repertoriu de unități și formațiuni lingvistice:

a. Particularitățile limbii vorbite impuse de *prezența alocutorului* (*elemente specifice funcției conative* și *funcției fatice (fatismele)*, mai exact este vorba de formule de politețe, vocative nominale și pronominale, interjecții, imperative, forme adverbiale, întrebări de confirmare etc., singure sau în asociere);

b. particularitățile limbii vorbite determinate de caracterul spontan al comunicării orale (*mărcile interjecționale, structurile exclamative, intensificatorii* și *construcțiile cu sens superlativ*);

c. particularitățile limbii vorbite determinate de contextul situațional.

4. Mărci ale oralității situate la nivel pragma-discursiv

În urma analizării materialului s-a observat existența următorilor indici pragmatici și discursivi în cadrul titlului jurnalistic, care funcționează ca embleme ale oralității:

a. *Mărci cu funcție fatică și conativă*

În comunicarea verbală, orientarea emițătorului către destinatar este marcată constant printr-un set de elemente lexicale și / sau gramaticale care realizează, în mod explicit, așa numita funcție apelativă, sau conativă, a limbajului (v. Bühler 1934; Jakobson 1964). În construcția titlurilor în limba română, după 1989, abundă elementele alocutive de toate tipurile:

- vocative

(1) ***Doamnelor** și **domnilor**, nu primiți valută de la oricine!* (subtitlu) *bocetul bișnițarilor și lacrima țăranului* (A, 1.II.1990, p. 2)

[2] Pentru tratarea acestui subiect vezi GALR (II: 828-864).

BDD-V1141 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:24 UTC)

(2) *Ce se întâmplă cu locuinţele noastre,* ***domnilor primari****?* (subtitlu) *Disconfort la „Romconfort" S. A.* (A, 12.IV.1991, p. 1)
(3) *Ce faceţi cu locuinţele noastre,* ***domnilor primari****?* (subtitlu) *Coşmarul milioanelor* (A, 17.IV.1990, p. 1)
(4) (supratitlu) ***Domnilor*** *parlamentari,* ***domnilor*** *guvernanţi* (titlu) *Salvaţi sportul!* (subtitlu) *Un apel al şefului Departamentului Sport, Cristian Gaţu* (A, 10.III.1992, p. 5);

- vocativ cu funcţie conativă (identificarea şi apelarea interlocutorului), încadrat într-o structură exclamativă

(5) ***Ilie, Ilie,*** *dă-le gol, frăţie!* (A, 28.VI.1994, p. 6)
(6) *Te-ai pripit,* ***Alain Sutter***! (A, 28.VI.1994, p. 7)
(7) *„****Nicule,*** *mai dă-le o sută de lei!"* (subtitlu) *PDSR cere Guvernului să majoreze, peste noapte, procentul de compensări şi indexări* (A, 5.VII.1996, p. 1);

- interjecţii

(8) (supratitlu) *Amabilităţi în tren* (titlu) ***Ia****, frumoaso, două foi!* (A, 11.III.1992, p. 2)
(9) ***Bravo,*** *Marius,* ***bravo*** *gimnaşti!* (subtitlu) *3 titluri continentale şi două medalii de argint la Europene* (A, 7.VI.1994, p. 7)
(10) ***Hai*** *să ne plângem de milă !* (A, 16.V.1998, p. 3)
(11) (supratitlu) ***Hai*** *să ne întâlnim pe site sâmbătă seara* (titlu) *Model pentru internauţii români: Ţuţea* (A, 1.VII.2000, p. 3);

- verbe la imperativ

(12) ***Bucuraţi-vă****, voi!* (A, 6-7.IV.1991, p. 6);

- conjunctiv cu valoare de imperativ

(13) ***Să nu se mai repete*** *!* (A, 13.VI.1991, p. 1)
(14) (supratitlu) *Dosarul Timişoara* (titlu) ***Să fim serioşi****!* (A, 13.VI.1991, p. 1);

- replici auctoriale ca parte a unui dialog cu cititorul căruia i se atribuie anumite replici

(15) ***Rămânem*** *aceiaşi sau poate chiar mai buni* (A, 6-7.IV.1991, p. 1)

unde textul articolului reprezintă răspunsul pe care ziarul *Adevărul* îl dă cititorilor care au adresat întrebări şi reproşuri privind restructurarea organizatorică a conducerii ziarului;

- dialog fictiv / monolog

(16) ***Liniţte****, se aude pe scenă ....* (A, 6-7.IV.1991, p. 3);

- enunţ exclamativ

(17) *Prinţul Orlovski se plictiseşte „princiar"?* ***E treaba lui!*** (A, 6-7.IV.1991, p. 3)

BDD-V1141 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:24 UTC)

unde articolul relatează despre situația deprimantă de la Operetă (decoruri învechite, lipsă de fonduri etc.). În urma consultării materialului excerptat, s-a constat absența elementelor alocutive aparținând sistemului pronominal şi vocativului (mărci cu funcție fatică şi conativă), în construcția *titlului jurnalistic german*, atât înainte de 1989, cât şi după. Implicarea alocutorului în activitatea dialogală se realizează lingvistic prin construcții cu valoare de imperativ (forme verbale sau nominale cu sens hortativ, formele nominale având o frecvență mai redusă) - şi anume, înainte de 1989, în unele titluri aparținând rubricii *Fapt divers*, sau în reportaje / ştiri, care susțineau puterea politică, iar după 1990 în editoriale, ştiri şi reportaje. Prin urmare, acolo unde româna preferă alocutivele, germana utilizează forme nominale cu valoare de imperativ, formațiuni impersonale, construcții interogative. Iată câteva situații tipice şi exemple:

- forme nominale cu valoare de imperativ

(18) ***Vorsicht*** *beim Wäschetrocknen!* (NW, 1.IV.1969, p.2)

- forme verbale cu valoare de imperativ:
infinitiv cu funcție hortativă

(19) (titlu) **Achtgeben auf** den Hausschwamm! **(subtitlu)** Gefährlicher Parasit kann ganze Wohnungen vernichten / Fachberatung bei Restauratoren im Museum (NW, 5.II.1985, p. 3)

(20) *Verpflichtungen* ***nachkommen*** (subtitlu) *Arbeitsreiches Wochenende beim Diakonischen Werk der Evangelischen Kirche A.B.* (ADZ, 21.IV.1994, p. 8)

(21) *Auf das Eigentumsrecht nicht* ***verzichten*** (subtitlu) *Am 29. Juli 1996 wird unter Umständen eine wichtige Frist versäumt* (ADZ, 4.VII.1996, p. 3)

(22) ***Sich*** *Landschaft durch Sprache* ***gefügig machen*** (subtitlu) *Gespräch mit Johann Lippet über sein „Banater Alphabet"* (ADZ, 7.VI.2002, p. 4);

- verb modal + infinitiv

(23) *Alle* ***müssen gerettet werden*** (subtitlu) *Ein sechsjähriges Mädchen wird nach 72 Stunden aus den Trümmern des „Continental"- Blocks geborgen / Die Nachtbar muss im Augenblick des Bebens leer gewesen sein* (NW, 9.III.1977, p. 6)

(24) *Studenten-Meeting auf dem Bukarester Universitätsplatz* (subtitlu) *Ehrung der in der Revolution gefallenen Kommilitonen / Ältere und neue Forderungen gestellt / Begegnung der FNR-Leitung mit Vertretern der Jugend / Dialog* ***soll fortgesetzt werden*** (NW, 23.I.1990, p. 1)

(25) *Der schwierige Weg aus der Pleite* (subtitlu) *Ostdeutsche Städte und Gemeinden* ***müssen*** *ihre Einnahmen drastisch* ***erhöhen*** */ Kreditfinanzierung stösst auf Grenzen* (NW, 4.IV.1991, p. 2)

(26) *„Schmazter" unter Männern* ***soll aus der Mode kommen*** (ADZ, 1.VI.1994, p. 5)

(27) *„Busker"* ***dürfen*** *nicht mehr* ***spielen*** *(subtitlu) Illegale U-Bahn-Musiker gehen in die Offensive* (ADZ, 27.VII.1994, p. 5)

- *sein* + zu + infinitiv

(28) *Cowboys weiter hoch zu Ross (subtitlu) Der Wilde Westen* ***ist nicht umzubringen*** */ Auch Goldgräber geben nicht auf* (NW, 3.VII.1973, p. 2)

BDD-V1141 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:24 UTC)

- construcții interogative

(29) *Größere deutsche UNO-Mitwirkung?* (subtitlu) *Deutscher möglicherweise Ghali-Stellvertreter* (ADZ, 15.IV.1994, p. 2)
(30) *Zu viele Gesetze?* (ADZ, 15.IV.1994, p. 7)
(31) *Kein Interesse für Partnerschaft?* (subtitlu) *Für Kronstadt gab es ein Angebot aus Dortmund* (ADZ, 21.IV.1994, p. 8)
(32) *Letzte Hürden bald aus dem Weg geräumt?* (subtitlu) *Vorsichtige Hoffnung nach Treffen Peres-Arafat in Bukarest* (ADZ, 23.IV.1994, p. 1).

b. ***Elemente afective prezente în comunicarea directă***

Implicarea afectivă este rezultatul spontaneității comunicării orale şi poate fi marcată prin diferite unități şi formațiuni lingvistice cu rol de intensificare emoțională şi expresivă. În materialul supus analizei, reacțiile emoționale ale producătorului de titlu jurnalistic se manifestă prin utilizarea frecventă a mai multe tipuri de construcții cu valoare afectivă: construcții exclamative, mărci de intensificare şi de atenuare.

(i) *Construcțiile exclamative*

Acestea reprezintă unul dintre cele mai frecvente mijloace de exprimare a afectivității, sunt prezente în contextul mediatic vizat de limbă germană, respectiv, română, având rolul de a semnala participarea afectivă şi atitudinea locutorului față de cele relatate.

(33) ***Ach**, ist das Sehen schön**!*** (subtitlu) *Ein AUA-Flugzeug holt Kinder und Kranke aus Hermannstadt zur Erholung bzw. Behandlung nach Österreich* (NW, 1.II.1990, p. 4)
(34) ***Hut ab** vorSchiltal-Kumpeln* (NW, 24.II.1990, p. 1).

În unele construcții exclamative, enunțul dobândeşte o valoare ironică, depreciativă (de exemplu, exclamația utilizată cu referire la venirea minerilor care au devastat unele clădiri din Bucureşti la începutul anului 1990, textul jurnalistic fiind cel care impune această decodare interpretativă negativă a expresiei *Hut ab!* („Jos pălăria!“, „Tot respectul!“).

(35) ***Hals- und Beinbruch*** (ADZ, 30.VII.2002, p. 5)
(36) ***Willkommen zurück, Alonso!*** (ADZ, 12.XII.2007, p. 6)
(37) ***„Basta, oder wir gehen”!*** (subtitlu) *Italiens Fußballstars drohen Randalierern: mit Auswanderung* (ADZ, 15.XI.2007, p. 6).
(38) ***Mai puține surle şi trâmbițe şi mai multă treabă!*** (S, 1.IV.1950, p. 2)
(39) ***Cinste** întreprinderilor fruntaşe!* (S, 28.IV.1953, p. 1)
(40) ***Nu aşa!*** (subtitlu) *În preluarea şi distribuirea ajutoarelor alimentare se cere pusă ordine* (A, 7.I.1990, p. 3)
(41) ***Linişte**, se aude pe scenă ...* (A, 6-7.IV.1991, p. 3)
(42) (supratitlu) *Campania electorală a lui Emil Constantinescu* (titlu) ***Dumnezeu cu mila!*** (subtitlu) *Preşedintele îi transformă pe Papa Paul Ioan al-II-lea, Patriarhul Teoctist şi Patriarhul Constantinopolului în agenți electorali* (A, 1.VII.2000, p. 1)
(43) ***A naibii coincidență!*** (A, 8.VI.2002, p. 5).

BDD-V1141 © 2014 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:24 UTC)

(ii) *Mărci de intensificare*

Aceste mărci, aparținând nivelului colocvial-popular, asigură titlului, de asemenea, un caracter familiar, nonformal, generator de oralitate, acestea fiind asociate fie cu o valoare de afectivitate pozitivă, fie negativă, ironic-depreciativă.

Atât pentru presa de limbă germană de după 1990, cât și pentru presa de limbă română postrevoluționară, se remarcă utilizarea acelorași mijloace de intensificare:

- construcții cu elemente prefixale exprimând superlativul

(44) *Auto als Statussymbol in Hongkong* (subtitlu) *Chinesen zahlen* ***Un****summen für Nummernschilder mit Glückszahlen* (ADZ, 1.VI.1994, p. 5; *die Unsumme, -n* = sumă enormă, uriașă)

(45) ***„Super****-Mario" dominiert Sprinter* (subtitlu) *Cipollini Favorit für Atlanta* (ADZ, 4.VII.1996, p. 2)

(46) ***Hoch****konjunktur für Diebe* (ADZ, 15.VIII.1996, p. 8)

(47) *Neu und* ***sündhaft teuer*** (subtitlu) *20 Stadien für nur 64 Weltmeisterschafts-Spiele* (ADZ, 1.VI.2002, p. 7; *sündhaft* = (fam.; ajută la formarea superlativului) foarte)

(48) *Auch diese WM erhält ihren* ***Super****star* (subtitlu) *„Batigol", Mboma, Raul, Ronaldo, Beckham oder doch wieder Zidanne* (ADZ, 1.VI.2002, p. 7)

(49) *Fußball bringt zwei* ***Erz****feinde näher* (subtitlu) *Über die mühsame Annäherung der WM-Ausrichter Japan und Südkorea* (ADZ, 1.VI.2002, p. 7)

(50) *Standort für einen Astronomie-Park* (subtitlu) *Stille Zonen für* ***super****scharfe Teleskopsysteme gesucht* (ADZ, 3.VII.2002, p. 5)

(51) *Landis erster Pro-Tour-****Spitzen****reiter* (ADZ, 14.III.2006, p. 7; *der Spitzenreiter* = cap de serie, care conduce în clasament)

(52) *In* ***Spitzen****zeiten 1900 Landungen pro Tag* (subtitlu) *Pekings Flughafen ist immer noch zu klein / 4. Landebahn oder Neubau im Gespräch* (ADZ, 6.XI.2007, p. 8; *die Spitzenzeit* = perioadă de vârf);

(53) *Şi cățeii merg în rai –* ***un superfilm*** *de desene animate* (subtitlu) *1 decembrie, ora 8.30, doar la Antena 1* (A, 1.XII.2000, p. 11);

- elemente lexicale (adverbe, adjective, verbe, substantive), cu sens superlativ sau intensificator

(54) ***Sternstunden*** *für Spanien* (subtitlu) *Sanchez-Vicario und Bruguera Paris-Sieger* (ADZ, 7.VI.1994, p. 8; despre victoria a doi jucători de tenis spanioli; *die Sternstunde* = 1. (astron.) oră siderală; 2. (fig.) epocă de strălucire; 3. clipă hotărâtoare)

(55) *„Dreigroschenoper"* ***hält Spitze*** (subtitlu) *Interesse an Brecht-Stücken* ***ungebrochen*** (ADZ, 16.VIII.1996, p. 5; *Spitze halten* = (mai ales cu referire la realizări, succese, calitate deosebită) a se afla într-o poziție de frunte; *ungebrochen* = (fig.) de neînvins, neînfrânt, neabătut, puternic)

(56) *Für China* ***ist das Maß voll*** (ADZ, 19.V.1998, p. 3; *Das Maß ist voll* = (fig.) s-a umplut paharul)

(57) *Weiter* ***verlustreiche*** *Kämpfe in Eritrea* (subtitlu) *Neue Luftangriffe in Asmara befürchtet* (ADZ, 11.VI.1998, p. 2; *verlustreich* = (adj.) cu multe pierderi; păgubitor)

BDD-V1141 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:24 UTC)

(58) *FNI-Anleger wollen den Kopf des Premiers* (subtitlu) *Demonstration* ***artete*** *wieder* ***aus*** (ADZ, 1.VII.2000, p. 1; *ausarten* = a depăşi limitele, a se transforma în ..., a degenera)

(59) *Regen stört Lokal****matador*** *Henman* (subtitlu) *Hewitt und Williams- Schwestern in Wimbledon-Viertelfinale* (ADZ, 3.VII.2002, p. 7; *der Matador* = (fig.) matador, persoană importantă, figură centrală)

(60) *Prickelnde Endspiel-Stimmung* (subtitlu) *Bundesliga: Kampf um Europacup-Plätze* ***spitzt sich zu*** (ADZ, 18.V.2004, p. 8).

(61) *Bugetul de familie, un buget al* ***sărăciei lucii*** (A, 15.IV.1994, p. 10)

(62) (supratitlu) *Conform datelor Fondului Român de Dezvoltare Socială* (titlu) ***Sărăcie lucie*** *în 11 judeţe* (A, 11.VII.2000, p. 11)

(63) *Bătălia pe locuri în Parlament* ***sparge pe capete*** *organizaţiile minorităţilor* (A, 1.XI.2000, p. 11)

(64) *Între două fabrici făcute cadou infractorilor* (titlu) *Radu Sârbu şi-a tras apartament de lux lângă Cişmigiu* ***la preţul unui coteţ*** (A, 2.XI.2000, p. 1)

(65) *Surorile Fedorca au creat un „ELIXIR”* ***100% muzical*** (A, 1.XII.2000, p. 11)

(66) (supratitlu) *Ieri dimineaţă, la ieşirea din Braşov* (titlu) *„Leganza” preşedintelui C. J. Braşov –* ***făcută praf*** *într-un accident rutier* (subtitlu) *Din fericire, prezidentul Aristotel Căncescu a scăpat fără nici o zgârietură* (A, 1.XII.2000, p. 14)

(67) *Explozii de artificii şi lumini pe Patinoarul Floreasca, la* ***cea mai „Hot Ice Party”*** *a agenţiei Graffiti / BBDO* (A, 19.XII.2000, p. 3)

(68) (supratitlu) *Încercând să pună capăt infracţiunii de stopaj la sursă* (titlu) *DMSS Braşov* ***a pornit morişca plângerilor penale*** (A, 11.VII.2002, p. 5).

(iii) *Mărci de atenuare, de exprimare a vagului şi impreciziei*

Plasticitatea titlurilor de presă este accentuată prin utilizarea elementelor care sugerează aproximarea, vagul. În acest sens, pentru limba germană, se utilizează *adverbele şi particulele modale* aparţinând registrului popular familiar.

(69) *Meinungen hervorragender Seismologen* (subtitlu) *Heftige Nachbeben* ***höchst unwahrscheinlich*** (NW, 9.III.1977, p. 2)

(70) *Rosige Prognose der Lebenserwartung für 2050* (subtitlu) *Sie wird in Industrieländern* ***im Schnitt*** *85 Jahre sein* (ADZ, 25.IV.1998, p. 5)

(71) *Ski-Weltmeisterschaften Sache aller Fleinstaler* (subtitlu) ***Rund*** *1500 freiwillige Helfer / Probleme höchstens mit dem Wetter* (NW, 24.II.1990, p. 6)

(72) ***Rund*** *1 Milliarde Euro für Umweltprojekte* (ADZ, 18.V.2004, p. 1)

(73) *Hitzfeld bleibt bei Bayern (subtitlu) Was nach drei Jahren komme, sei* ***allerdings noch offen*** (ADZ, 1.XI.2000, p. 7)

(74) ***Noch immer keine*** *Regierung (subtitlu) Rice fordert in Bagdad Auflösung der Milizen. Keine Einmischung* (ADZ, 5.IV.2006, p. 2)

(75) *Der hohe Preis des Freihandels* (subtitlu) ***Immer mehr*** *Migranten drängen nach Nordamerika* (ADZ, 5.IV.2006, p. 3).

În ziarul de limbă română *Adevărul* au fost înregistrate locuţiuni adverbiale de factură populară, specifice registrelor asociate oralităţii.

(76) (supratitlu) ***Mai*** *cu* ***un pic de*** *sânge,* ***mai*** *cu un os rupt* (titlu) *Se căleşte batalionul doi* (A, 11.VI.1994, p. 2)

BDD-V1141 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:24 UTC)

(77) (supratitlu) *După ce Elţin s-a făcut frate cu dracu ca să treacă puntea alegerilor* (titlu) *Lui Saşa Lebed i se mai taie* ***oleacă*** *macaroana* (A, 5.VII.1996, p. 1)
(78) (supratitlu) *Divizia Naţională ne oferă (titlu) Fotbal* ***cu ţârâita*** (A,16.VIII.1996, p. 10).

Structura locuţională adverbială *cu ţârâita* (sinonimă cu adverbul nehotărât *puţin*) este o unitate frazeologică având ca punct de plecare un element morfologic generator, la rându-i, de oralitate – interjecţia *ţâr ţârrr!* –, fapt care sugerează ideea de cantitate redusă şi, mai mult, de discontinuitate (termenul *ţârâita* este un derivat cu sufix, a cărui bază derivativă este reprezentată prin interjecţia onomatopeică *ţâr*). Fără dubii că, în cazul de faţă, locuţiunea din titlu este şi un factor lingvistic ce generează o notă ironică, umoristică.

(79) ***O mână de*** *senatori şi deputaţi au trecut pragul puşcăriei* (A, 11.VI.1998, p. 2)

5. Concluzii

Elementele de oralitate, plasate la nivelul pragma-discursiv sunt mult mai bine reprezentate în titlurile de presă redactate în limba română decât în cele redactate în limba germană. Acest fapt este o reflectare a trăsăturii tipologice a românei, *orientată către persoanele participante la schimbul verbal* (preferinţă pentru *modalitatea alocutivă* în realizarea sensurilor pragmatice), în timp ce germana are ca particularitate tipologică *orientarea către acţiune şi contextul situaţional* (preferinţă pentru modalitatea delocutivă în exprimarea sensurilor pragmatice).[1]

O primă trăsătură cu valoare generală, care se desprinde în urma analizei titlurilor jurnalistice, este utilizarea unui număr mare de *exclamaţii şi termeni cu valoare expresivă în construcţia titlurilor româneşti*. Din ansamblul formelor de prezentare discursivă, textul românesc selecţionează termeni de interpretare cu valori ilocuţionare care exprimă îndemnul, iniţiativa vorbitorului la întreprinderea unei acţiuni (*hai, haidem, haideţi; lasă, lăsaţi, stai, staţi*). Acest tip de mijloace lingvistice nu sunt acceptate în textul german, în locul lor, fiind actualizate formaţiuni cu valoare echivalentă, şi anume *forme verbale de tip imperativ*.

Astfel de marcatori lingvistici verbali apar cu o frecvenţă ridicată în practica de intitulare a ziarului de limbă germană, având în vedere *tendinţa generală a limbii germane de a utiliza categoria verbului* în transmiterea semnificaţiilor pragmatice, menită să sublinieze *relaţia dintre subiectul enunţător* şi *context*, precum şi predilecţia pentru particule, adverbe, verbe modale, elemente lingvistice care semnalează orientarea germanului către contextul comunicativ şi mai puţin către participanţii la schimbul verbal. Astfel se explică şi apelul la *secvenţe standardizate* (structuri impersonale realizate prin forme eliptice, construcţii participiale şi infinitivale) îndeplinind funcţia de a elimina orice îndoială în legătură cu intenţia de comunicare.

Un alt indice de oralitate, în exprimarea jurnalistică românească, îl reprezintă *elementele afective*, care îmbracă la nivel lingvistic aspectul construcţiilor exclamative şi al mărcilor de intensificare (*construcţii cu elemente prefixale exprimând superlativul* şi *elemente lexicale cu rol intensificator*) cu scopul de puncta un anumit aspect pozitiv sau negativ.

Mărcile de atenuare, de exprimare a vagului şi impreciziei, concretizate lingvistic sub forma unor structuri aparţinând registrului familiar-popular, imprimă, de asemenea, mesajului o notă clară de oralitate. Aceste forme, realizate *în germană prin adverbe şi particule modale,*

[1] Pentru discutarea acestei probleme, vezi Manu Magda (2003: 114-13).

BDD-V1141 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:24 UTC)

iar în română prin locuțiuni adverbiale, apar în ambele ziare mai ales după 1990 în ştiri sportive sau culturale şi reportaje.

Unitățile lingvistice menționate au fost identificate cu precădere după 1990 în ambele ziare, în ştiri şi reportaje, iar în perioada totalitară ele au fost întâlnite sporadic în reportaje scurte cu conținut critic.

SURSE

Ziare germane:
NW = *Neuer Weg* (perioada 1948-1989).
AZD = *Allgemeine Deutsche Zeitung* (perioada 1990-2008).
Ziare româneşti:
S = *Scânteia* (perioada 1948-1989).
A = *Adevărul* (perioada 1990-2008).

BIBLIOGRAFIE

Bochman, Klaus, Vasile Dumbravă (eds), 2002, *Limba română vorbită în Moldova istorică,* vol. I, Leipziger Universitätsverlag.

Bühler, Karl,1934, 1965, *Sprachtheorie. Die Darstellungsfunktion der Sprache*, Stuttgart,Fischer Verlag.

Dascălu Jinga, Laurenția, Liana Pop (ed.), 2003, *Dialogul în româna vorbită*, Bucureşti, Editura Oscar Print.

DSL – Bidu-Vrănceanu, A., Cristina Călăraşu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaş, Gabriela Pană Dindelegan, 2001, *Dicționar de ştiințe ale limbii,* Bucureşti, Nemira.

Cazacu, Boris, 1964, „Langue parlée, langue écrite, style oral", *Revue roumaine de linguistique*, IX, 4, p. 397–406.

GALR – Guțu Romalo, Valeria (coord.), 2008, *Gramatica limbii române*, vol. II, [Tiraj nou, revizuit], Bucureşti, Editura Academiei Române.

Ghiga, Georgeta, 1999, *Elemente fatice ale comunicării în româna vorbită*, Bucureşti, Editura Alcris-M94.

Holtus, Günter, 1984, „Codice parlato e codice scritto", în *Il dialetto dall'oralità alla scrittura, Atti del XIII convegno per gli studi dialettali italiani (Catania / Nicosia, 28 sett.1981)*, vol. I, Pisa, Pacini, p. 1–12.

Holtus, Günter, Edgar Radtke (eds), 1985, *Gesprochenes Italienisch in Geschichte und Gegenwart*, Tübingen, Gunter Narr.

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, 1995, *Conversația: structuri şi strategii. Sugestii pentru o pragmatică a românei vorbite,* Bucureşti, ALL.

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, 2003, *Limbaj şi comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, Bucureşti., All Educațional.

Iordan, Iorgu, 1975, *Stilistica limbii române*, Ediție definitivă, Bucureşti, Editura Ştiințifică.

Jakobson, Roman, 1964, „Stilistică şi poetică", *Probleme de stilistică: culegere de articole*, Bucureşti, Editura Ştiințifică, p. 83–125.

Manu Magda, Maria, 2003, *Elemente de pragmalingvistică a românei vorbite regional*, Bucureşti, Dual Tech.

Milaş, Constantin, 1988, *Introducere în stilistica oralității*, Bucureşti, Editura ştiințifică şi enciclopedică.

Pop, Liana, 1985, „Mărci dialogale", *Limba română*, XXXIV, 5, p. 420–426.

BDD-V1141 © 2014 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:24 UTC)

Sabatini, Francesco, 1982, „La comunicazione orale, scritta e trasmessa: la diversità del mezzo, della lingua e delle funzioni", *Educazione linguistica nella scuola superiore*, Roma, AESA, p. 105–127.
Sauvageot, Aurélien, 1972, *Analyse du français parlé*, Paris, Hachette.
Slama-Cazacu, Tatiana, 1959, *Limbaj şi context*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică.
Schippel, Larisa, 1999, „Limba română vorbită", *Limbă şi literatură*, XLIV, 2, p. 34–56.
Vachek, Josef, 1964, „Zum Problem der gesprochenen Sprache", în Vachek, Josef (ed.), *A Prague School Reader in Linguistics*, Bloomington, Indiana University Press, p. 441–452.
Vulpe, Magdalena, 1984, „Dialectal, popular, oral", în Valeriu Rusu (ed.), *Tratat de dialectologie românească*, Craiova, Scrisul Românesc, p. 134–138.
Zafiu, Rodica, 2001, *Diversitate stilistică în româna actuală*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.
Zafiu, Rodica, 2002, „Mărci ale oralităţii în limbajul jurnalistic actual", în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 399–430.
Zafiu, Rodica, 2007, *Limbaj şi politică*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

ASPECTS OF ORALITTY IN WRITING JOURNALISTIC TITLES

(*Abstract*)

The present paper aims to present and to analyse the main *marks of orality used in the writing of journalistic titles*, as well as their function in the Romanian and German journalistic communication in Romania.

We start from the finding that there are some elements specific to the oral communication at the level of journalistic title; these marks can reflect features that are *inherent in the oral channel* or features *associated with orality for sociolinguistic reasons* (elements classified under the diastratic varieties of the nonstandard Romanian and German – informal, colloquial and slang language).

The authoress proceeds from the following assumptions:

- there are essential (quantitative) *differences* regarding the presence of orality elements in the journalistic title between the *pre-* and *post-revolutionary period*;

- there is a (quantitative and qualitative) *typologically relevant* difference as regards the presence of orality elements in the journalistic title *between the texts written in German*, respectively, *in Romanian*.

The investigation is based on a selective material, extracted from *Neuer Weg* (NW) / *Scânteia* (S) (between 1949 - 1989), respectively, *Allgemeine Deutsche Zeitung für Rumänien* (ADZ) / *Adevărul* (A) (between 1990 - 2008).

The theoretical framework of the discussion represents *the communication theory*, bringing together the integrating vision of many approaches to enunciation, namely: *dialogue analysis, conversation analysis, discourse analysis*.

The concept of *spoken language (oral code)* or of *written language (written code)* refers to the way in which a message is produced and transmitted (intention of the locutor, the choice of linguistic elements governed by specific norms), and not its phonic or graphic realization.

The forms which produce an effect of orality can be placed on five linguistic levels: pragmatic-discursive, phonetic, morphological, syntactical and lexical level; the present paper will deal only with pragmatic-discursive marks which suggest evidence of orality in the journalistic title.

BDD-V1141 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:24 UTC)